

Áldozatos volt és erőt sugárzó...¹

Amikor Ablonczy László értesített, hogy egy antológiát állítanak össze Sütő Andrásról, és felkért arra, hogy osszam meg egy-két hozzá kötődő élményemet, rájöttem, hogy nincs igazán értelme kiragadni csupán bizonyos emlékeket, hiszen gyakorlatilag az egész 1989. utáni időszak összeköt András bácsival. Minden, ami fontos történt velem és a marosvásárhelyi magyarsággal, az András bácsihoz kötődik. És túlzás nélkül állíthatom, életemet, életünket nemcsak 1989 után, de 1989 előtt is az ő gondolkodása, magatartása, kiállása határozta meg. Elég, ha csak 1989. december 22-ére gondolok, amikor a demokráciát követelő forradalmi tömegekhez szólt. Sajnos, közösen kellett megélnünk azt a valóságot is, hogy ez a demokrácia tulajdonképpen egy napot, december 22-étől 23-áig tartott, ugyanis nagyon hamar rá kellett jönnünk, hogy bizony a magyaroknak nem fogják tálcán felajánlani a jogaikat, nem fogják nekünk visszaadni az elvett javainkat, és mindenért meg kell harcoljunk. Sütő Andrásnak kétségtelenül hatalmas szerepe volt abban is, hogy a marosvásárhelyi és az erdélyi magyar közösség elindult a jogérvényesítés demokratikus, békés úton történő politikai jogérvényesítése útján.

András bácsi főszereplője, szellemi vezére volt a február 10-ei gyertyás tüntetésnek is: ez, túlzás nélkül, a marosvásárhelyi és az erdélyi magyarság életének egyik legfontosabb napja, a magyar közösségi szolidaritás, összefogás első fontos megnyilvánulása volt, hiszen a marosvásárhelyi magyarság akkor tudott elsőként egy erős, öntudatos közösségként megnyilvánulni, és úgy vélem, jelentőségéhez képest, ez a nap méltánytalanul el van feledve. Egy újságíró megállapítása szerint február 10-e Sütő András napja volt, és joggal: ezt mutatja az is, hogy bár egy néma tüntetést szerveztünk, a tömeg kitartó kérésére végül Sütő András beszédet mondott a Sportcsarnok előtt, és nem is egyet, hanem négyet, hiszen olyan sokan voltunk, hogy négyszer cserélődött ki a tömeg a té-

SZEPÉSSY LÁSZLÓ az RMDSZ marosvásárhelyi szervezetének munkatársa, Sütő András kései esztendeinek hű szolgálatosa.

1 Az emlékezés 2010-ben íródott, de itt jelenik meg először.

ren. Ez a közösség számára hosszú időre meghatározó esemény András bácsi életében is döntő fontosságú volt: erről sokat beszélgettünk, és fáj neki, hogy a gyertyás tüntetést sokan másképp értelmezték, sokan akarták azt, hogy feledésbe merüljön.

Vezéralakja volt az első szabadon ünnepelt március 15-ének, majd a marosvásárhelyi márciusi eseményeknek is: ő volt az, aki határozottan fellépett a magyarellenes megnyilvánulásokkal szemben, és a magyar közösség nevében ő szólította fel a román hatóságokat, hogy lépjenek fel a román nacionalista cselekedetekkel szemben. Sajnos, ez nem történt meg, mi több, kiderült, hogy a Screciu és Judea tábornokok által vezetett román politikai elit nemhogy elnézte, de részese, szervezője volt ezeknek az eseményeknek, amelyeknek egy jól meghatározott célja volt: az, hogy a magyarokat továbbra is távol tartsák az őket megillető jogoktól, és fenntartsák a román dominanciát Erdélyben és az etnikai ütközővárosban, Marosvásárhelyen. Ez ellen Andris bácsi nagyon keményen fellépett, és – amint ez utólag sajnos bebizonyosodott – ez nagyon sok embert zavart.

Együtt voltunk András bácsival március 19-én, a magyarellenes véres marosvásárhelyi események napján is: együtt mentünk fel a felbujtott román tömegek által megostromolt RMDSZ-székház padlására. Sütő András ott is vezetője lett a fent rekedt mintegy 70 embernek, mint egy igazi vezető, érezte, hogy felel azokért az emberekért, és úgy is viselkedett, hogy erőt adjon mindenkinek. Amikor együtt lejöttünk a padlásról, egyértelművé vált, hogy a katonák és a rendőrség által asszisztált románok igazából őt keresték, az ő bántalmazása révén akartak az egész magyarságon bosszút állni. Ő mindvégig tudta ezt, tudta, hogy a személyét ért súlyos bántalmak igazából az egész erdélyi magyarságnak szóltak. Tulajdonképpen Sütő András a félszemét adta oda a városért, a magyarságért.

Amikor hazajött a hosszú kezelésről, a barátaimmal megszerveztük a védelmét. Sohasem felejtem azokat az estéket, amikor felváltva őriztük a házat, nem felejtem azokat a beszélgetéseket, azokat a gondolatokat, amelyeket akkor megfogalmazott. Azért is volt fontos számára, hogy hazajöjjön, hogy ezzel is példát mutasson a magyarságnak, és bátorítsa az erdélyi magyarokat. Akkoriban sokakban megfogalmazódott, hogy el kell menni innen: Sütő András azonban nem elment, hanem visszajött, és úgy gondolom, hogy ez fontos példa volt mindannyiunk számára.

A márciusi események után András bácsi a betegsége miatt is kissé visszavonult a politikából, de ez nem azt jelentette, hogy nem érdekelte, mi történik a magyarsággal: gyakorlatilag kevés olyan embert ismertem, aki ennyire tisztán látta a helyzetet, és aki mindig tudta, mit kellene tenni. Csodáltam emberi tartását, optimizmusát, bátorságát, amellyel a földi lét próbatételeivel, veszélyeivel, és később a halálos betegséggel is szembe tudott nézni. Ő már korán tudta azt, hogy súlyos beteg, de betegségét mindig méltósággal viselte, soha nem panaszkodott, és csodálatos módon még ebben a súlyos egészségi állapotban is ő volt az, aki erőt tudott adni az embereknek.

Idővel aztán kezdtek elfogyni körülötte az emberek, az elmúlt pár évben már tényleg csak az igaz barátai maradtak mellette. Fontos volt nekem az ő barátsága, hálás vagyok a sorsnak, hogy ilyen közel kerülhettem hozzá. Rendkívül fontos volt számomra az is, hogy ő is akkor állt ki mellettem, amikor mindenki elfordult tőlem, szinte ő volt az egyetlen, aki támogatót engem abban a nehéz időszakban.

Életének utolsó időszakában nagyon fájt neki, hogy többen igaztalanul támadták, próbálták közéleti szerepét, hitelét csorbítani. Bár nem beszélt erről, de látható volt, hogy ez nemcsak a közérzetét rontotta, de negatív módon befolyásolta akkor már igen gyenge egészségi állapotát is. Főként az esett rosszul neki, hogy míg Magyarországon többen is szolidarizáltak vele, Erdélyben nagyon kevesen álltak ki mellette.

Amikor eldöntötte, hogy végül is nem Pusztakamaráson, hanem Marosvásárhelyen szeretné, hogy eltemessék, akkor megkért, hogy találjak neki sírhelye a vásárhelyi református temetőben. Méltó helyet találtunk közel a Bolyaiak sírjához: ez is mutatja, hogy mennyire fontos volt neki Marosvásárhely, amelyre mindig is a szellemi szülővárosaként tekintett.

Sohasem felejttem utolsó napjait, amikor már tudta, hogy életének végéhez közeledik: ennek ellenére még ő adott erőt, bátorítást az embereknek. Nem felejttem: amikor utoljára ment a magyarországi kezelésre, és együtt zártuk be a kapukat, ajtókat, az autóból még visszanézett, és tekintetében az volt, hogy utoljára látja a házát. Megrázó érzés volt.

Halála előtt három nappal még beszéltem vele, és akkor sem a betegségről szólt, hanem a közügyekről, arról, hogy mi van velünk, mi van a magyarsággal itthon.

A temetését én szervezhettem meg, és mindent megtettem, hogy emberi, alkotói nagyságához méltó módon búcsúzzunk el tőle. Sokan voltak a temetésen, tele volt a Vártemplom és a templom udvara is. Számomra még is egy csalódás volt: mert az a város, amelyért ő mindent feláldozott, amelyért ő a szemét is odaadta, ez a város igazából nem volt mellette az utolsó útján. Azon a napon minden vásárhelyi magyar ott kellett volna, legyen: mert Marosvásárhely magyarsága nagyon sokkal tartozott, és ma is sokkal tartozik Sütő Andrásnak.